

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Θεωρητικής Κατεύθυνσης 2011 (Προτεινόμενες απαντήσεις)

ΓΝΩΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.

Σω: Λοιπόν, τι; Δεν είναι αυτό λογικό, είπα εγώ και αναγκαίο (και δεν απορρέει αναγκαστικά) από όσα έχουν ειπωθεί ως τώρα, ότι ούτε οι απαίδευτοι που δεν έχουν γνωρίσει την αλήθεια θα μπορούσαν να κυβερνήσουν ποτέ ικανοποιητικά την πόλη, ούτε αυτοί που τους αφήνουν να ασχολούνται ως το τέλος της ζωής τους με την παιδεία, οι μεν πρώτοι επειδή δεν έχουν έναν (ορισμένο) σκοπό στη ζωή τους, τον οποίο επιδιώκοντας πρέπει να κάνουν τα πάντα όσα κάνουν στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή τους, οι δε δεύτεροι επειδή δε θα ενεργήσουν με τη θέληση τους, επειδή νομίζουν ότι είναι εγκατεστημένοι, από ζωντανοί ακόμα (ενώ ακόμα είναι ζωντανοί) στα νησιά των Μακάρων;

Γλ: Αλήθεια είπε

Σω: Δικό μας, λοιπόν, έργο, είπα εγώ, δηλαδή των ιδρυτών της πόλης είναι να εξαναγκάσουμε τις εξαιρετικές φύσεις (τους εξαιρετικούς ανθρώπους) να φτάσουν στο μάθημα, το οποίο είπαμε προηγουμένως ότι είναι το σπουδαιότερο, δηλαδή να δουν το αγαθό και να ανεβούν εκείνη την ανηφορική οδό, και όταν έχοντας ανεβεί, δουν αρκετά να μην τους επιτρέπουμε αυτό το οποίο τώρα επιτρέπεται.

B1.

«**Ἐν παιδείᾳ**»: αρχικά η λέξη σημαίνει αυτό που πρέπει να μάθει το παιδί. Είναι η ανατροφή, η διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Ήδη όμως από τον 5ο αιώνα ως όρος της παιδαγωγικής δηλώνει τη γενική καλλιέργεια (σωματική και πνευματική), που αποτελεί προνόμιο μόνο του ανθρώπου (γι' αυτό άλλωστε και στα λατινικά αποδίδεται με τον όρο *humanitas*). Η βάση της παιδείας είναι για τον Πλάτωνα η μουσική (λογοτεχνία, τραγούδι, καλλιέργεια της καλλιτεχνικής ευαισθησίας) και η γυμναστική. Η δεύτερη βαθμίδα της παιδείας περιλαμβάνει κυρίως τις μαθηματικές επιστήμες: αριθμητική, γεωμετρία, στερεομετρία, αστρονομία, αρμονική. Η ανώτερη βαθμίδα της παιδείας είναι η σπουδή της διαλεκτικής, δηλαδή της φιλοσοφίας, που οδηγεί στην ύψιστη μορφή γνώσης, στην αναζήτηση της ουσίας όλων των πραγμάτων και στη θέαση του Αγαθού (βλ. σχόλιο του βιβλίου σελ.120). Η παιδεία, λοιπόν, για τον Πλάτωνα είναι η στρόφη της ψυχής προς την ιδέα του Αγαθού, η δύσκολη πορεία από την άγνοια στη γνώση. Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η παιδεία για το φιλόσοφο έχει τεράστια σημασία και αποτελεί προϋπόθεση για τη σωστή λειτουργία της πολιτείας. Ένας πεπαιδευμένος πολιτικός μπορεί να κυβερνήσει σωστά και να οδηγήσει την πόλη στην ευτυχία, αλλά και ένας πεπαιδευμέ-

νος πολίτης έχοντας τη σωστή καθοδήγηση μπορεί να συμβιώσει αρμονικά με τους συμπολίτες του, εφαρμόζοντας τους νόμους.

«ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν»: ο Σωκράτης με αυτήν την πρόταση επιστρέφει στην αλληγορία του σπηλαίου και χαρακτηρίζει την πορεία προς το Αγαθόν ως την ανάβαση από τα βάθη του σπηλαίου, (από τον κόσμο της άγνοιας και της πλάνης) προς το φῶς και τελικά προς τη θέαση του ὑψίστου Αγαθού. Πολύ συχνά στον Πλάτωνα λέξεις που σημαίνουν το «ἄνω» και την ανάβαση χρησιμοποιούνται μεταφορικά για την παιδεία και τα αγαθά που προσφέρει. Η ὑψιστη γνώση για το Πλάτωνα είναι η θέαση του Αγαθού, που συντελείται με τη φιλοσοφία. Μόνο οι προικισμένες φύσεις, οι άριστοι, είναι αυτοί που μπορούν να φτάσουν στην ὑψιστη αυτή γνώση. Η διαδικασία που πρέπει να περάσουν οι «βελτίσται φύσεις» για να φτάσουν τελικά στο Αγαθόν, δεν είναι εύκολη. Απαιτείται κοπιώδης προσπάθεια, συνεχής και δύσκολος αγώνας, ο οποίος τονίζεται με την επανάληψη του ρήματος αναβαίνω. («ἀναβῆναι», «ἀνάβασιν», «ἀναβάντες»). Είναι ανηφορικός και τραχύς ο δρόμος για την κατάκτηση του μέγιστου αυτού μαθήματος, του Αγαθού. Μόνο όποιος λάβει το μέγιστον μάθημα πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να κυβερνήσει την πόλη, καθῶς διαθέτει και γνώσεις και αρετές.

B2. Ο Σωκράτης θεωρεί ότι δύο κατηγορίες πολιτών δεν μπορούν να αναλάβουν τη διακυβέρνηση της πόλης. Οι πρώτοι, οι οποίοι δεν είναι ικανοί για τη διακυβέρνηση της πόλης είναι οι απαίδευτοι. Οι λόγοι για τους οποίους δεν είναι άξιοι να κυβερνήσουν είναι οι εξής:

α) είναι «ἄπειροι ἀληθείας» τους λείπει δηλαδή η παιδεία, δεν έχουν γνώσεις, ούτε έχουν κατακτήσει την αρετή, μέσα απαραίτητα για να φτάσουν στη θέαση του Αγαθού. Ζουν στο ψεύδος και στην πλάνη και αγνοούν την ύπαρξη του κόσμου των ιδεών. Επομένως, κάποιος απαίδευτος ο οποίος δε γνωρίζει το καλό και το κακό μπορεί να διαπράξει το κακό, εφόσον αγνοεί το Αγαθόν.

β) «σκοπόν ἐν τῷ βίῳ...δημοσίᾳ»: ο δεύτερος λόγος για τον οποίο οι απαίδευτοι δεν μπορούν να κυβερνήσουν σωστά είναι ότι δεν έχουν στη ζωή τους ένα υψηλό σκοπό, στο οποίο θα είναι αφοσιωμένοι και τον οποίο θα προσπαθούν να υπηρετήσουν με τις πράξεις του. Είναι οι τυχαίοι και αφιλοσόφητοι πολιτικοί (άδικοι, κόλακες, δημαγωγοί) που υπηρετούν μόνο το προσωπικό τους συμφέρον. Οι στόχοι και τα κίνητρα των απαίδευστων είναι ταπεινά, παρασύρονται από υλικά αγαθά και αξιώματα και έχουν τάσεις αυτοπροβολής. Είναι αλαζόνες και ασυνεπείς απέναντι στις ευθύνες άσκησης της εξουσίας. Επομένως, είναι ανίκανοι να διαχειριστούν τις υποθέσεις της πόλης και να την οδηγήσουν στην ευδαιμονία. Αντίθετα, ὁ εἰς σκοπός που έχουν οι φύλακες της πολιτείας είναι να υπηρετήσουν πιστά και ανιδιοτελῶς την πόλη ολόκληρη. Ἄλλωστε δεν είχαν οικογένεια και περιουσία ὥστε να είναι αφοσιωμένοι στο κοπιώδες λειτουργημά τους.

Η δεύτερη κατηγορία πολιτών που δεν είναι ικανή να διοικήσουν σωστά μια πόλη, σύμφωνα με τον Πλάτωνα είναι όσοι ασχολούνται σε όλη τους τη ζωή μόνο με θεωρητικές και πνευματικές αναζητήσεις («μήτε τούς ἔν παιδείᾳ ἑωμένους διατρίβειν διά τέλους[...] ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πρᾶξουσιν ἡγούμενοι ἔν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκίσθαι»)

Αυτοί δεν κρίνονται ικανοί να διοικήσουν σωστά μια πολιτεία, όχι γιατί δε διαθέτουν τα τυπικά προσόντα αλλά για τι προτιμούν να ζουν αφοσιωμένοι στις πνευματικές τους ενασχολήσεις και να απέχουν από τα προβλήματα της καθημερινής ζωής και την ενεργό πολιτική. Είναι μοναχικοί τύποι και απόκοσμοι στοχαστές που προτιμούν να ζουν στο δικό τους κόσμο. Η επιθυμία τους να συνεχίσουν να ζουν στο δικό τους κόσμο παρουσιάζεται στο κείμενο με την παρομοίωση των νησιών των Μακάρων (βλέπε σχόλιο σχολικού βιβλίου σελ.119). Οι πεπαιδευμένοι φιλόσοφοι πιστεύουν ότι ζουν στα νησιά αυτά ενώ ακόμη είναι ζωντανοί. Η πεποίθηση τους αυτή υποδηλώνει και την πιθανή αλαζονεία τους. Η απροθυμία τους να συμμετέχουν στη ενεργό πολιτική εκφράζεται με μια διπλή άρνηση «μή ἐθέλειν....μηδέν μετέχειν». Οι άνθρωποι αυτοί δεν είναι άνθρωποι της δράσης, γιατί δε διαθέτουν ζήλο, επιθυμία για τα κοινά, είναι εντελώς απρόθυμοι και δε θέλουν να διαταράξουν την ψυχική τους γαλήνη και ευφορία.

B3.

Σχολικό βιβλίο Σελ. 102 «Όταν οι κηφήνες συνειδητοποιήσουν ... ανοσιούργημα»

B4.

απόρρητος - προειρημένων
ντροπαλός - ἐπιτροπεῦσαι
αντιβιοτικό - βίω
αποχή - ἔχουσι
δυσπραγία - πράττειν
μονοκατοικία - ἀπωκίσθαι
προφήτης - ἔφαμεν
εἶδωλο - ἰδεῖν
βάθρο - ἀναβῆναι
ανυπόμονος – καταμένειν

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1.

Μετάφραση

Εκείνοι από τη μία λοιπόν δειπνούσαν σιωπηλά, όπως αυτό τους είχε επιβληθεί από κάποιον ισχυρότερο. Από την άλλη, ο Φίλιππος ο γελωτοποιός, αφού χτύπησε την πόρτα είπε σ' αυτόν που άκουσε να αναγγείλει ποιος ήταν και για ποιο λόγο ήθελε να εισέλθει, και αφού ήταν έτοιμος (για αναχώρηση) είπε ότι υπάρχουν όλα τα απαραίτητα ώστε να δειπνήσει με τα ξένα και είπε να πιεστεί το παιδί πολύ εξαιτίας του ότι δεν

έφερε τίποτα και εξαιτίας του ότι ήταν νηστικό. Ο Καλλίας λοιπόν αφού άκουσε αυτά είπε· αλλά όμως, άνδρες, είναι ντροπή να ζηλεύει κάποιος τη στέγη· ας μπει λοιπόν. Και ταυτόχρονα έστρεψε το βλέμμα προς τον Αυτόλυκο, φανερά εξετάζοντας ποιο φάνηκε σ' εκείνον ότι είναι το αστείο.

Γ2.

κρείττονας/κρείττους
οὔτινος/οὔτου
φαίη
παῖσι
ἐνεγκεῖν
αὗται
ἄνερ
αἰσχίονι
εἴσιθι
ἔδοξε

Γ3**α.**

αὐτοῖς= αντικείμενο της μτχ ἐπιτεταγμένον
τῷ ὑπακούσαντι= ἔμμεσο αντικείμενο στο εἶπε, επιθετική μτχ
διὰ τό φέρειν= εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας
στο πιέζεσθαι
ἀνάριστον= κατηγορούμενο στο υποκείμενο του απαρεμφάτου
εἶναι, τόν παῖδα
φθονῆσαι= τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης αἰσχρόν (ἐστί), ετεροπροσωπία
ἐκείνῳ= δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο δόξειε.

β. Εἰσάγειλον ὅστις εἰμί.